

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Kahramanmaraş'ta Spor Turizmi Sports Tourism in Kahramanmaraş

Nadire KARADEMİR

Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya Bölümü
nkarademir@ksu.edu.tr
Orcid ID: 0000-0002-5850-0580

Öz: Günümüzde spor turizmi bölge/ülkelere ekonomik, sosyo-kültürel, politik ve çevresel katkıları nedeniyle görünürlüğünü arttırmış olan alternatif turizm türleri arasında yer almaktadır. Kahramanmaraş asrın felaketini yaşamış köklü tarihi ve dört mevsimi ile olumlu coğrafi şartları bünyesinde barındıran bir mekân konumundadır. Çalışma Kahramanmaraş'ın spor turizmi potansiyelinin ortaya konulması ve geleceğe yönelik öneriler sunulması amacıyla yapılmıştır. Spor turizminin yörede güçlü ve zayıf yönlerini, fırsat ve tehditleri ortaya koymak adına SWOT analizi uygulanmıştır. Bölgenin en güçlü yönünü doğa, su ve kış sporları ile güreş, okçuluk, cirit gibi geleneksel sporlar; en zayıf yönünü ise yetersiz spor turizmi yatırımları, yetersiz tanıtım, otel/motel, eğlence/ alışveriş merkezlerinin yetersizliği ve deprem endişesi oluşturmaktadır. Kahramanmaraş'tan özellikle güreş branşında başarılı sporcular yetişmesi önemli bir fırsat olmakla birlikte, çevre illerin çok daha çekici olup nitelikli spor merkezlerini barındırıyor olması yöre için tehdit oluşturmaktadır. Bölgede var olan spor turizmi potansiyelinin tüm paydaşların katılımı ile geliştirme çalışmalarına yönelik stratejilerin belirlenip, yöre ekonomisine katkı sağlayacak, ulusal ve uluslararası arenada tanınırlığını arttıracak adımların atılması önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Spor, turizm, spor turizmi, Kahramanmaraş.

Abstract: Today, sports tourism is among the alternative tourism types that have increased their visibility due to their economic, socio-cultural, political and environmental contributions to regions/countries. Kahramanmaraş is a place with a deep-rooted history that has experienced the disaster of the century and favorable geographical conditions with its four seasons. The study was conducted to reveal the sports tourism potential of Kahramanmaraş, the and to provide suggestions for the future. SWOT analysis was applied to reveal the strengths, weaknesses, opportunities and threats of sports tourism in the region. The region's greatest strengths are nature, water and winter sports and traditional sports such as wrestling, archery and javelin, while its greatest weaknesses are insufficient sports tourism investments, insufficient promotion, insufficient hotels/motels, entertainment/shopping centers and earthquake concerns. Although it is an important opportunity to raise successful athletes from Kahramanmaraş, especially in the wrestling branch, the fact that the surrounding provinces are much more attractive and host qualified sports centers poses a threat to the region. It is important to determine strategies for the development of the existing sports tourism potential in the region with the participation of all stakeholders and to take steps that will contribute to the local economy and increase its recognition in the national and international arena.

Keywords: Sports, tourism, sports tourism, Kahramanmaraş.

GİRİŞ

Günümüzde alternatif turizm türleri arasında yer alan spor turizmi her geçen gün popülaritesini arttırmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerin hem ekonomik girdileri açısından hem de tanınır olmalarında pozitif bir etkiye sahip olmuştur. Türkiye bulunduğu coğrafi konum ve iklim koşullarının elverişli olması sebebiyle tüm yıl boyunca spor turizminin yapılabileceği uygun mekânlara sahiptir. Spor turizmi spora ilgisi olanların sportif etkinliklere katılmak, izlemek, bu alanları ziyaret etmek, eğlenme/dinlenme amacıyla spor yapmak için seyahat etmesi olayıdır (Kozak ve Bahçe, 2012: 118). Spor ve turizm kavramları içerisinde birçok unsuru bulundurmakla birlikte, spor turizmi turistlerin farklı deneyimler yaşayıp eğlenceli tatiller yapmalarını sağlayan, kişilerin kültürel etkileşimlerini hızlandıran ve aynı zamanda ekonomik getirisi oldukça yüksek olan bir turizm şeklidir (Diker vd., 2016: 85). Dolayısıyla sporla ilgili tüm organizasyonlara bireysel ya da grup halinde katılıp izlemek amacıyla ülke içine veya ülke dışına yapılan tüm seyahatler spor turizmi kapsamında değerlendirilmektedir (Hudson, 2003: 2). Sporu bir yaşam felsefesi haline getiren kişilerin spor ve turizm olgularını bir arada yapmalarını sağlayabildiği için spor turizmi motive edicidir (Gholipour vd., 2020). Etkinlikler ve nostalji spor turizmi olarak kategorilere ayrılan spor turizminde aktif spor yapanlar, taraftarlar, izleyiciler, hakemler, yöneticiler, organizatörler, kamu görevlileri, basın çalışanları, sponsorlar gibi aktif veya pasif spor faaliyetlerine katılanlar bulunmaktadır (Gibson, 2003:189). Bu bağlamda aktif olarak spor yarışmalarına katılanlar, onlara destek verenler ve bu etkinliklerin yapıldığı mekânları ziyarete gelenler spor turizmi faaliyetlerini yapmış olmaktadır.

Dünyada en eski spor turizmi M.Ö. 766'de düzenlenen Olimpiyat Oyunları olarak belirtilmektedir. Yunanistan'da yapılan Pan Hellenic oyunları da bu konuda öncü etkinlikler arasındadır. Yine 19. yüzyıl başlarında İngiltere'de spor ve turizm arasındaki ilişkinin örneklerine de rastlanmıştır (Schwark, 2007: 276). Spor turizmi *doğa sporları olarak*; dağcılık, bisiklet, atlı doğa yürüyüşü, yamaç paraşütü, mağaracılık, golf, avcılık, oryantiring, *kış sporları olarak*; kayak, snowboard, buz pateni, *su sporları olarak*; akarsu, su kayağı, yüzme, kürek, sörf, dalış, yelkencilik, *pasif katılımlı spor olarak*; Olimpiyatlar, turnuvalar, futbol ve nostalji spor turizmi olarak sınıflandırmaktadır (Delpy,1998:29). *Su sporları turizminde*, rafting, kano, kürek, olta balıkçılığı, scuba diving, su kayağı, parasailing turizmi yer alırken; *hava sporları turizminde* yamaç paraşütü, balon, yelken, mikrolayt, planör, model uçak, paraşüt; *kara sporları turizminde* ise futbol, golf, trekking, kaya tırmanışı, canyoning, binicilik, canyoneening, bisiklet, jeep safari ve kış sporları turizmi yer almaktadır (Batman ve Eraslan, 2007). Yine FIFA Dünya Kupası, Formula 1, Olimpiyat Oyunları gibi grup etkinliklerini izlemek için turistleri belirli bir mekana çekmek için yapılan aktif spor turizmine sert spor turizmi, rekreatif faaliyetlere katılmak amacıyla seyahat eden yürüyüş, kayak, rafting vb. boş zaman aktivitelerine katılmak ise yumuşak spor turizmi olarak ifade edilmektedir (Singh vd., 2016:242).

Kişilerin aktif yaşama yönelik davranışlar sergilemelerini desteklediği için spor turizmi, sürdürülebilir turizm mekanları için de itici bir güç olmaktadır (Morfoulaki vd., 2023). Son yıllarda spor turizmi, turizmde değişen ihtiyaçlara ve beklentilere cevap verebilen alternatif bir turizm şekli olarak gelişen ülkeler dışında gelişmekte olan ülkelerde de önem taşımaya başlamıştır. Bu turizmi geliştirmeye çalışan ülkeler, spor aktivitelerinin farklı mekânlarda farklı yönlerine ağırlık vererek yerelde de bu turizme ilgi çekmeye çalışmaktadır (Yıldırım, 2021:322). Çünkü bu turizm türü kırsal alanlarda sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlayabilecek önemli bir araçtır (Keleş ve Ateş, 2021: 68). Spor turizmi hem kırsal hem de kentsel mekânlara sahip gelişmekte olan bölgelerde/ülkelerde ekonomik, kültürel, sosyal ve çevresel anlamda yeniden yapılanmayı sağlayabilecek önemli bir etkidir. Kentsel alanlarda yapılan büyük ölçekli spor organizasyonları kültürel gelişimi, yatırımları ve kentsel hayatı olumlu şekilde etkileyecektir. Tüm spor organizasyonları altyapı olanaklarının gelişmesine, kentsel peyzaj, tanıtım/reklam ve kalkınma konularında yerel ölçekte kentin mevcut spor turizm alanındaki potansiyellerinin gelişimine katkıda bulunmaktadır (Akyol ve Akkaşoğlu, 2021: 180). Spor ve turizm faaliyetlerinin birbirlerini tamamlayıcı nitelikte olması savıyla 2001'de Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından 1. Dünya Spor ve Turizm Konferansı düzenlenmiştir.1993/2006 arasında oynanan Olimpiyat Oyunlarının toplam geliri 10632 milyar dolar olmuştur. 2012 Londra olimpiyatlarını izleyebilmek adına 420.000 turist bölgeye gelmiş, kişi başı ortalama 1300 sterlin harcaması yapmıştır. Yine 2019'da İstanbul'da yapılan UEFA Süper Kupa final maçında yaklaşık 100 Milyon Avro gelir elde edilmiştir. İyi bir şekilde kullanılabilirse Dünya Kupası ve Olimpiyatlar gibi büyük spor organizasyonları bölge/ülkede altyapı geliştirme, marka bilinci oluşturma,

ekonomik ve sosyal açılardan yararlar sağlayarak turizmin gelişimde bir katalizör olabilecektir (URL-1). Ayrıca spor etkinlikleri ülkelerin ve kentlerin marka kimliğini oluşturmada en güçlü araçlardan birisidir. Turizm sektöründe rekabet yaşanmakta, bölgeler/ülkeler turist çekebilmek adına diğer bölgelerle farklı olan yönlerini belirlemek ve markalaşmak durumunda kalmaktadır. Olimpiyat Oyunları gibi organizasyonlar etkinliğe katılan ülkelerin sayıları nedeniyle önem taşımakla birlikte, etkinliğe ev sahipliği yapan bölge/ülkelerin coğrafi değerlerini sergileyebilmelerine imkân tanımaktadır. Dolayısıyla bölgede istihdam ve ekonomik kazanç sağlanması adına da önem taşımaktadır. Kent markası uzun vadeli bir süreçte meydana gelmektedir. Olimpiyat Oyunları'nın yapıldığı Barselona 1980'lerin başından 1992'ye kadar kentin ilk büyük dönüşüm projesi dâhilinde liman, kente giriş ve çıkış yolları, kentleşme, yeni altyapı /havaalanı, yeni kültür tesisleri, çevre düzenlemesi, eğitim sistemlerinin modernizasyonu, yeni üniversitelerin oluşturulması gibi birçok alanı kapsayan çalışmalar yapılmıştır. Sonuçta kentte yapılan Olimpiyat Oyunları kentin yeniden şekillenmesini, uluslararası platformda modern, yenilikçi, yaratıcı, davetkâr, kendi stili olan ve iyi hayat kalitesine sahip bir kent olmasını sağlamıştır (Dinnie, 2011:121).

Araştırmacılar tarafından yapılan spor turizmi çalışmaları yoğun olarak artmaya başlamış (Weed, 2006., Weed 2009), küresel çapta futbol turizminin özellikle ABD'de başta olmak üzere yayıldığı (Oliveira vd.,2021:319) spor turizm alanına katkılar sağlandığı görülmektedir. 2018 yılında Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (World Travel and Tourism Council) raporunda turizm endüstrisi gelirin 8,27 katrilyon dolar seviyesinde olduğu, bunun Dünya genelindeki gayri safi milli hasılanın %10,4'ünü oluşturduğu ve turizm endüstrisinde çalışanların da küresel iş gücünün %9,9'u olduğu belirtilmiştir (URL-2). Florida Sports Foundation (2017) göre Amerika Birleşik Devletleri'nin Florida Eyaleti Florida'nın turizminin %15'ini oluşturan 16 milyon spor turistini ağırlamıştır (URL-3). Yine kış dönemi futbol kamp turizmi ve golfte Portekiz, İspanya; yaz döneminde futbol kamp turizmi ve kış sporları turizminde Slovakya, İsviçre, Avusturya; teniste Fransa ve İngiltere markalaşmış birer spor turizmi merkezi görünümünde olmuşlardır. Dünya'da spor turizminden genel turizmden elde edilen gelirin %25'ini oluşturan 800 milyar dolar gelir elde edilmekle birlikte Birleşmiş Milletler tarafından bu turizmin son dönemlerde en hızlı büyüyen bir turizm türü olduğu belirtilmektedir. Hatta hem spor turizmi hem de turizmde sürdürülebilirlik sayesinde küresel spor endüstrisinin 2025'de 600 milyar dolar değerinde olacağı düşünülmektedir (Jiménez-García vd., 2020: 2).

Sportif aktiviteler kişilerin hem fiziksel hem de kültürel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca turizm faaliyetleri içerisinde keyif/mutluluk verici etkinliklerdir (Alaeddinoğlu ve Komşu, 2017). Bunların dışında spor turizmi, yerel toplulukların ekonomik refahına katkıda bulunup yaşam kalitelerinin de artmasını sağlayacaktır (Cahyadi vd., 2021:6). Spor turizmi ve spor etkinlikleri ülkelerin turizminin gelişmesini teşvik edebilir. Yerel halkın geleneklerinin korunmasını, aktif spora teşviki, gururu, birliktelik ruhunu geliştirebilir. Bölge / ülke imajının gelişmesini, yeni iş fırsatlarının oluşmasını, sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel bağlamda kentlerin gelişmesini sağlayabilmektedir (Kersulic vd., 2020: 6-7). Spor turizminin büyümesini ve gelişimini etkileyen teknoloji sayesinde tüm sportif faaliyetlerin televizyon ve internette yayınlanması nedeniyle kişiler bu aktivitelere evlerinden ulaşabilmektedir. Böylece Dünyada spora ilgi artmakta, bu faaliyetleri deneyimlemek için kişiler seyahat etmekte ve spor turisti olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye'de de son yıllarda uluslararası spor organizasyonları artmaktadır. 2011'de Erzurum'da düzenlenen Universiade Kış Oyunları, 2012'de İstanbul'un Avrupa Spor Başkenti olarak ilan edilmesi, 2005'de İzmir'de düzenlenen Universiade Yaz Oyunları, 2013'de Bursa, İstanbul, Antalya, Trabzon, Rize, Gaziantep, Kayseri'de düzenlenen FIFA yirmi yaş altı Dünya kupası ile büyük spor faaliyetleri yapılmaya başlanmıştır." Sporda Marka Ülke Türkiye" sloganı ile Türkiye'nin spor turizm potansiyelinden pay alabilmesi için güçlü alanları belirleyip bir yol haritası ve eylem planı hazırlamak adına 11 Kasım 2019'da Türkiye Spor Turizmi Çalıştayı yapılmıştır. Çalıştayda günümüz koşullarında Dünyada müsabakalar için bilet satışları, medya hakları ve sponsorluk gelirleri sayesinde spor endüstrisinin büyüklüğünün 100 milyar doları aştığı, spor tesisleri, spor giyim ve spor malzemeleri, lisanslı ürünler gibi öğelerde eklendiğinde Dünya spor endüstrisinin toplam büyüklüğünün 600 milyar dolara yaklaştığı, Dünyada küresel turizmin yıllık büyüme oranının % 4-5 seviyelerinde iken, spor turizminin yıllık büyüme oranının %14 civarında olduğu belirtilmiştir. Yine alternatif turizm türleri arasında spor turizminin Türkiye Turizm Stratejisi 2023 hedefleri ve planlama çalışmaları içerisinde önem taşıdığı ifade edilmiştir. (URL-4). Dünyanın önemli turizm mekânlarından olan Antalya'ya 2019'da golf turizmi

kapsamında 120 bin kişi seyahat etmiş, yalnızca golf turizminin ülke ekonomisine katkısı ortalama 135 milyon Euro civarında gerçekleşmiştir (Duman vd., 2021:373). Tüm Dünyada en fazla izlenen, takip edilen konular arasında spor müsabakaları ve müsabık sporcular yer almaktadır. Bu durum ülke adına pozitif anlamda değerlendirilip, kamp için gelen takımların ve sporcuların sosyal ağlar üzerinden etkileşimi sayesinde hem güvenli hem de gelişmiş spor turizm imajının oluşturulması önem taşımaktadır (URL.4).

Dünya Turizm Örgütü 1990'lerden beri turizmin zaman, mekân ve pazar olarak çeşitlenmesi için stratejiler belirlemektedir. Turizmi zamana ve mekâna yaymak, geliştirmek, rekabet gücünü artırmak için turizm vizyonu, turizm sektörünün güçlendirilmesi, eylem planları, stratejiler alt başlıkları dâhilinde Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Turizm Stratejisi 2023'ü hazırlanmıştır. Stratejide Türkiye'de kıyı turizminin yanı sıra, alternatif turizm olarak termal, sağlık, kış sporları, dağ ve doğa, yayla, golf, kongre, fuar, yat, kurvaziyer, ekoturizm ve kırsal turizm açısından olan potansiyelin yeterince kullanılmadığı ifade edilmiştir (URL- 8). Dolayısıyla spor turizmi açık olarak ifade edilmemekle birlikte kış sporları, golf, dağ ve doğa turizm gibi alternatiflerden bahsedilmiştir. Coğrafi Keşifler Dairesinin kurulması, bölgelerin turizm coğrafyası envanterinin hazırlanması ve güncelleştirilmesi, kampçılık, doğa yürüyüşü, motokros, bisiklet ve atla gezinti, jeep safari, mağaracılık, avcılık, dağcılık gibi turizm aktivite güzergâhlarının eklenmesinin gerektiği stratejide belirtilmektedir (Eser, 2000:428).Türkiye'de de 2018'de Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde oyun sektörünün kademeli olarak geliştirilmesi amacıyla Türkiye E-spor Federasyonu kurulmuştur (URL- 5).Türkiye'nin On birinci Kalkınma Planı (2019-2023)'nda spor turizmi kavramına, spor politikaları arasında yer verildiği, spor turizminin uzun vadeli ve sağlıklı gelişmesini sağlamak üzere bölge potansiyelini ve rekabet gücü yüksek spor branşlarını dikkate alan Türkiye Spor Turizmi Stratejisi hazırlanarak ülkemizin Dünya spor turizm pazarından alacağı payın artırılması amaçlanmıştır (URL- 6). Bu doğrultuda yılın dört mevsimi ve yurdun dört bir tarafında 2022'de 180 uluslararası spor organizasyonu yapılmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2023'de 86 milyar dolar turizm geliri sağlayan, 63 milyon turist ile her turist başına 1350 dolar harcamaya ulaşılması öngörülmüştür. Bakanlık tarafından Kahramanmaraş için 2023 yılı hedefleri arasında 29,6 milyon dolar turizm gelirine ulaşması beklenmiştir. Hatta sonraki yıllarda yerli ziyaretçilerin artmaya devam ederek 2023'de yurt içindeki ziyaretçi sayısının üç buçuk katına çıkarmanın hedeflendiği belirtilmiştir (URL- 8).Lakin 6 Şubat depremleri büyük bir kriz olarak hedeflere ulaşmayı engellemiştir.

06.02.2023 tarihinde 04.17'de Kahramanmaraş ili Pazarcık ilçesinde 7.7 büyüklüğünde ve 13.24'te 7.6 büyüklüğünde Elbistan merkezli üst üste iki deprem meydana gelmiştir. Deprem 11 ili (Kahramanmaraş, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Hatay, Adana, Osmaniye, Malatya, Elâzığ, Şanlıurfa, Adıyaman) olumsuz etkilemiştir. Depremler yaklaşık olarak 110 bin kilometre karelik bölgede etkili olmuş, ülke nüfusunun yaklaşık % 16,4'üne denk gelen 14 milyon 13 bin 196 kişi etkilenmiştir Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ise 3. seviye uluslararası acil durum ilan etmiş, 8 Şubat 2023'de etkilenen bölgelerde 3 ay Olağan Üstü Hal (OHAL) ilan edilmiştir. Depremlerde 50 bin 783 can kaybı yaşanırken 115 bin 353 kişi yaralanmıştır. Depremlerin Türkiye ekonomisine toplam yükünün 103,6 milyar dolar olabileceği belirtilmiştir (Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023). Depremler turistik hareketleri olumsuz etkileyen kriz yaratan olaylardır. Deprem bölgesi ve çevresinde turistik talep ve turizm gelirlerinde pazar payı düşmekte, istihdam azalmakta, turizm endüstrisi sarsılmaktadır. Dolayısıyla Covid-19 pandemisinde olduğu gibi deprem sonrası tüm alanlardan çok daha kırılgan bir yapıya sahip olan turizmin ayağa kaldırılması süreç gerektirmektedir. Lakin bu süreci fırsata dönüştürmek de mümkündür. Bölgeye yapılacak olan alt/üst yapı çalışmaları hızlandırılacak, ulaşım geliştirilecek, yöre için doğru bilgiler verilerek bölgenin güvenli alan olduğu belirtilecektir. Yine deprem bölgesindeki turizm öğelerinin çeşitlendirilmesi, görünür hale getirilmesi, alternatif turizm türlerine yönelmesi bu dönemde yöre turizmi için pozitif geri dönüt sağlayacaktır.

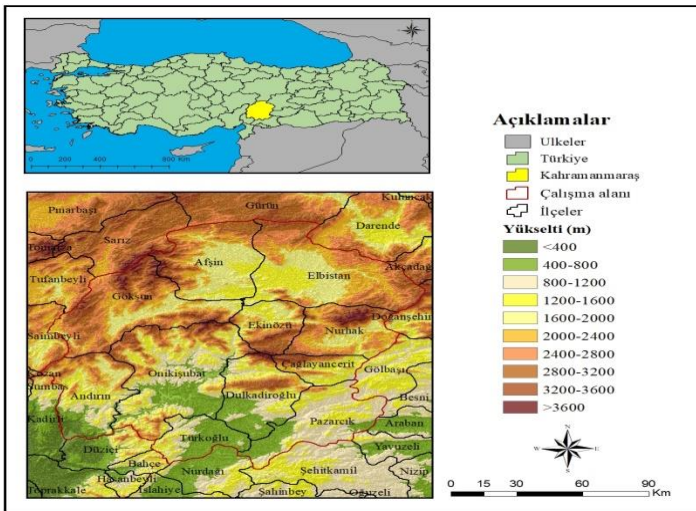
YÖNTEM

Çalışmada Kahramanmaraş'ta spor turizmi adına kullanılabilecek olan potansiyel öğeleri, bunların kullanma durumlarını ve kısa, orta, uzun vadede yapılabilecekleri ortaya koymak amaçlanmıştır. Öncelikle bilimsel literatür kaynakları ile güncel haber sitelerinin verileri değerlendirmeye alınmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılarak, konu ile ilgili elde edilen tüm yazılı materyaller analiz edilmiştir. Zaman kullanımı

açısından verimli bir yöntem olması, konunun ve verinin niteliği, tekrar kullanım, özgünlük, düşük maliyet, bireysellik ve tepkiselliğin olmaması, kolay ulaşılamayacak verilere ulaşma durumu doküman analizinin avantajlarıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013;Cohen vd., 2007). Doküman çalışması yapıldığı için çalışma etik kurul kararı gerektirmemektedir. Çalışmada kullanılan yazılı raporlar kamu kurumları tarafından oluşturulmuştur. Dolayısıyla raporların orijinalliğinin teyit edilebilecek güvenilirlik olmaktadır. Çalışmada ayrıca Kahramanmaraş'ın spor turizm açısından güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditlerini belirlemek amacıyla SWOT analizi yapılmıştır. SWOT analizi bir bölgenin potansiyel turizme ve ondan bağımsız diğer kaynaklarının zayıf ve güçlü taraflarını bilip, analiz etmek, turizmde hedeflere ulaşmak için uygulanacak stratejileri belirlemek, bölgenin alternatif turizm olanaklarını değerlendirmek, mevcut olumsuzlukları ortaya koyup, düzeltilmelerine imkan sağlamak amacıyla yapılmaktadır (Yeşiltaş vd., 2009: 253).Analiz ile turizm politikaları oluşturulurken bölgenin/ülkenin iç ve dış etkilere bağlı olarak bünyesinde bulundurduğu güçlü yönler ve fırsatlardan maksimum fayda sağlanması, tehdit ve zayıf durumların en aza indirgenmesi sağlanmıştır. Kahramanmaraş Gençlik Spor İl Müdürlüğü personelleri, sporcular ve yerel halk ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma bölgenin amaç doğrultusunda geliştirilmesi adına oluşturulacak olan stratejilerde yol gösterici olacaktır. Aynı zamanda literatürde ileride yapılacak çalışmalara katkı sağlaması adına da önem taşımaktadır.

BULGULAR

Kahramanmaraş, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinin birbirine yaklaştığı bir alanda bulunmaktadır. Kahramanmaraş kent merkezi Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde yer alırken, Elbistan, Afşin, Nurhak ve Ekinözü ilçeleri Doğu Anadolu Bölgesi Yukarı Fırat Bölümü'nde kalmaktadır. Kahramanmaraş güneyden Gaziantep'in Merkez, İslâhiye ve Bahçe; batıdan Kozan, Saimbeyli, Tufanbeyli, Kadirli ve Sarız; kuzeyden Gürün, doğudan ise Darende, Akçadağ, Doğanşehir, Besni, Yavuzeli ve Araban ilçeleriyle çevrilidir (Şekil 1). Kahramanmaraş'ta yıllık ortalama sıcaklıklar güneyden kuzeye doğru yükselti ve karasallığa bağlı olarak azalmaktadır. Kahramanmaraş merkezde 16,9°C olan ortalama sıcaklık, Andırın 'da 12,7°C Nurhak'ta 11,7°C, Pazarcık'ta 15,1°C, Afşin'de 10,5°C, Elbistan'da 10,8°C ve Göksun'da 8,9 °C'dir. Bölgede en yağışlı mevsim kış iken, en az yazdır. Kahramanmaraş merkezde yıllık yağış miktarı 731,2 mm iken Elbistan'da 390,5 mm, Andırın 'da 1268,7 mm'ye çıkmaktadır. Bu farklılıklarda bölgenin hava kütleleri, bakı, orografik özellikler ve yükseltisi etkili olmaktadır. Yıllık yağışın Kahramanmaraş'ta %51'i, Göksun'da %41'i, Pazarcık'ta %45'i, Nurhak'ta %43'ü kışın düşmektedir. İlin kuzey ilçelerinden olan Elbistan'da ise karasallığın etkisi ile en fazla yağış ilkbahardadır (URL- 12). 1927'de 184.958 olan Kahramanmaraş nüfusu, 1980'de 738.032, 2000'de 1.002.384, 2010'da 1.044.816 ve 2022'de 1.177.436 olmuştur. Bölgede yıllar içerisinde nüfus sürekli bir artış eğiliminde olmakla birlikte 6 şubat depremleri sonucunda ölümler ve sonrasında bölgeden olan göçler ile 60.818 kişi azalarak 2023'de 1.116.618'e düşmüştür.

Şekil 1. Kahramanmaraş ili lokasyon haritası

Kahramanmaraş'ta Spor Turizm Değerleri

Güres Sporü; Türkiye'de aba güreşı, karakucak güreşı, kuşak güreşı, şalvar güreşı ve yağlı güreş geleneksel yönü bulunan güreş türleri içerisinde yer almaktadır. Kahramanmaraş'ta şalvar ve aba güreşleri Türkiye Geleneksel Türk Sporları Federasyonu çerçevesinde yapılmaktadır. Aba güreşı Gaziantep ve Hatay illerinde; Karakucak güreşleri Adana, Amasya, Artvin, Bartın, Bilecik, Bursa, Çorum, Erzincan, Erzurum, Kahramanmaraş, Karabük, Samsun, Sivas, Tokat, Yozgat illerinde; Kuşak güreşı genellikle Eskişehir, Antalya yörelerinde yapılırken; Şalvar güreşı de Kahramanmaraş ili genelindeki ilçe ve mahallelerde düzenlenmekte çok sayıda yerli ve yabancı turist katılım sağlamaktadır. (İmamoğlu ve Taşmektepligil, 1997). Karakucak güreşı Orta Asya'ya kadar dayanan Türk güreşinin geleneksel tarzına uygun olarak rakibini tuşla yenme mücadelesine dayanmaktadır. Türk güreşinin alt yapı kaynağı Karakucak güreşleridir. Kara yiğitlerin ve kara yağız koçakların yaptığı güreş anlamına gelen Karakoçak Güreşı halk dilinde Karakucak Güreşı biçimine dönüşmüştür. Ülkemizdeki birçok güreş şampiyonu minderlere karakucak güreşlerinden gelmiştir. Güreş meydanı, güreş ağası, cazgır, davulcu /zurnacı eşliğinde, büyükler, gençler, yıldızlar ve minikler olmak üzere dört farklı kategoride ve farklı sıklıklar üzerinden yapılan Karakucak güreşleri Kahramanmaraş Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Erzurum, Erzincan, Malatya, Mersin, Adana, Hatay, Kayseri, Samsun, Ankara, Artvin, Ordu, Osmaniye illerimizde oldukça yaygındır (Karademir, 2020). Şalvar güreşı eski geleneklere dayanan köklü bir geçmişe sahiptir. Geleneksel güreşler içinde Tıva Türklerinde M.S. 9. yüzyılda rastlanmıştır. Kahramanmaraş yöresinde keçi kılından sağlam dokuma, diz kapak üstü ortalama uzunluğunda kıyafetle yapılan geleneksel bir güreştir. Günümüzde Kırgızistan, Türkmenistan ve Türkiye'de özellikle de Kahramanmaraş yöresinde düzenlenmektedir (Gül, vd., 2018: 664). 20/25 yıl öncesine kadar Kahramanmaraş 'ın en ücra köşelerinden en merkezi yerlerine kadar özellikle de Afşin, Elbistan ve Göksun'da yoğun bir şekilde yapılmakta iken, günümüzde bir miktar azalmıştır. Lakin geleneksel olarak her yıl Onikişubat Bertiz bölgesinde sürdürülmektedir. Türkiye'de yapılan karakucak, yağlı ve aba güreşlerinden stili ve tarzıyla şalvar güreşı, minder güreşine en yakın olan geleneksel güreştir. Türkiye'deki şalvar güreşinin aynı olan dünyanın hiçbir yerinde başka bir güreş bulunmamakla birlikte, yıl boyunca yaklaşık 2000-2100 civarında şalvar güreşı organizasyonu yapılmaktadır. Kahramanmaraş güreş sporu konusunda Türkiye çapında bir üne sahiptir. Şalvar güreşinde şampiyon olanlara (şalvar alanlara) halk tıpkı Türk destanlarında olduğu gibi adeta kahraman gözüyle bakmaktadır. Yöredeki şalvar güreşlerinde şampiyon olmuş pehlivanlardan birçoğunun ismi hala halk arasında efsane bir şekilde anılmaktadır. Örneğin; Kabağağaç'dan Bekir ve Bayram Böke, Emirli'den Topal Ali, Berçenek'den Durmuş Kul, Binboğa'dan Boz Memmet ve Koçali'nin Irıza gibi hala dilden dile dolaşan isimler bulunmaktadır. Kahramanmaraş Onikişubat Kurtuluş etkinlikleri kapsamında Gençlik ve Spor Bakanlığı, Dünya Etnospor Konfederasyonu Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi ve Türkiye Geleneksel Spor Dalları Federasyonu'nun her yıl geleneksel olarak düzenlediği Uluslararası Kurtuluş Güreş turnuvası şampiyonası ise düzenli olarak yapılmakta ve Kahramanmaraş'ın tanıtımına çok büyük katkı sağlamaktadır (Fotoğraf 1).

Okçuluk; Geleneksel Türk okçuluğu köklü bir tarihe ve kültüre sahip tamamen geleneksel ekipmanlarla yapılan spordur. Geleneksel Türk okçuluğu "Ergenekon" ve "Oğuz" destanlarına konu olmuştur. Türk toplumunun simgesi olan "at" ve "okçuluk" birleştirilerek "atlı okçuluk" yaşatılmaktadır (Atabeyoğlu, 1988). Somut olmayan kültürel miraslarımız arasında yer alan geleneksel atlı okçuluk sporu günümüzde Geleneksel Spor Dalları Federasyonu'na bağlı bir spor dalı olmuştur. Kahramanmaraş Türkoğlu'nda Avasım Geleneksel Okçuluk Derneği açılmıştır. Türkiye de sayılı at ve okçuluk parkları arasında 25000 metrekarelik araziye kurulan binicilik ve okçuluk eğitim merkezi modern bir yaşam ve spor merkezi olmuştur. 2016'dan itibaren Türklerin bir ata sporu olan atlı cirit müsabakaları, mehteran gösterileri, kortej yürüyüşleri ve temsili ok atışları ile uluslararası katılım ile Türkoğlu'nda Avasım Geleneksel Okçuluk festivali dâhilinde her yıl düzenlenmeye başlanmıştır. Türkoğlu Avasım Geleneksel Okçuluk Derneği Sporcusu olan Şampiyon Halil Kozanoğlu bu spor dalında önemli isimlerdendir İstanbul'da düzenlenen Uluslararası 11. Fetih Kupası Limitsiz Hava Koşusu yarışmasında şampiyon olmuştur (Fotoğraf 1).

Fotoğraf 1. Karakucak güreşi, okçuluk, kısa şalvar güreşi

Yamaç Paraşütü; 1980'li yıllardan sonra özellikle Fransa ve İsviçre Alplerinde gelişmeye başlamış, hava sporlarıyla ilgilenenler tarafından tercih edilen, serbest bir paraşüt dahilinde yamaçtan aşağıya doğru koşup gökyüzünde yükselmeyi sağlayan ekstrem bir spor olmakla birlikte sivil havacılık mevzuatlarına göre çok hafif hava aracı (ÇHHA) sınıfındadır. Özel kalkış/iniş pisti gerektirmemektedir. Kahramanmaraş'ta da gittikçe gelişen bir spor türü olmuştur. Kent merkezindeki Ahır dağından, ilkbahar ve yaz dönemlerinde havalanan paraşütçüler zaman zaman gökyüzünü süslemektedir. KADAK, Türk Hava Kurumu (THK) ile birlikte yörede yamaç paraşütü ile ilgili faaliyetler yürütmektedir. Bölgede Altınova köyüne doğru uygun atlayış yapılabileceği belirlenmiştir. Bölgede 2016'dan beri faaliyetler yapılmakla birlikte, pistlere ulaşmak için toprak ve stabilize olan yolların standartlarının arttırılması bu spor dalının yörede geliştirilebilmesi adına önem taşımaktadır. Bölgedeki Kalkış pistleri Ahır Dağı'nın zirvesinin güneyinde, Malik Ejder Türbesi ve Kumaşır Gölü güney mevkiindeki 750 rakımlı Ümit Tepe'de ve Pazarcık ilçesine bağlı Narlı yerleşmesinin güneydoğusundaki Kardelen Tepe'dedir. Bölgeye yamaç paraşütü sporunu yapmak için ülkenin birçok yerinden profesyonel sporcular gelmektedir (URL- 7).

Yedikuyular Kayak Merkezi; Dulkadiroğlu ilçesi Yedi Kuyular mevkiinde kentin kuzeyindeki Ahır Dağı doğusunda 1850/ 2033 yükselti basamakları arasında, kente 20 km mesafede bulunmaktadır Dünya Kayak Federasyonu kriterlerine uygun şekilde yapılmıştır. Yaklaşık 3/4 ay kış turizmi faaliyetlerini gerçekleştirmek için ideal bir mekândır. Bölgede kar kalınlığı sezon ortalamasında bir metreye ulaşabilmektedir. Adana, Gaziantep, Hatay, Osmaniye ve Urfa illerinden rağbet gören bölgede telesiyej, teleferik, trekking ve off-road parkurları, kayak, kızak, snowboard ve kar yürüyüşü gibi yedi kilometrelik pist bulunmaktadır. Ayrıca kış ayları dışında da 250 dönümlük alan mesire yeri olarak kullanılmakta, kar festivalleri yapılmaktadır. Yöreye 2023 sezonunda 500 bin ziyaretçi geldiği ifade edilmiştir. 1 adet T-bar teleskiden oluşan liftler, 1 adet sandalyeli telesiyej, 906 m uzunlukta mavi pist 1.170 m olan 1 adet yeşil pist ve 470 m uzunlukta kırmızı pist yer almaktadır. Kış sporları olarak hizmet vermekle birlikte, günlük bazda 2.000 kayakçı ile birlikte toplam 5.000 kişilik kapasiteye sahip bir mekândır. Bölgede kış sporları adına hem profesyonel hem de amatör sporcular için alanlar olduğu gibi, yaz/kış keyifli tatil yapılabilecek olan 1000 metrekarelik alan üzerine bungalov dağ evleri, sağlık birimi, kayak kiralama birimi, restoran ve kafe, sosyal tesisler ile amatör ve profesyonel kayakçılar için pistler ve kızak alanları oluşturulmuştur (URL-10) (Fotoğraf 2).

Su Sporları; Kahramanmaraş'ta bulunan baraj gölleri rekreasyon faaliyetleri açısından değerlendirilebileceği gibi, rüzgâr sörfü, su kayağı, kürek çekme, yelken gibi su sporları faaliyetleri açısından da değerlendirilebilmektedir. 2015 yılında Onikişubat ilçesindeki Kılavuzlu barajına su sporları merkezi kurulmuştur. 2017'de Kılavuzlu su sporları merkezinde geniş katılımlarla düzenlenen yarışlarda ise kano ve su jeti yarışları ile fly-board gösterileri yapılmıştır. Günümüzde Kılavuzlu su sporları merkezi'nde aktif olarak kano, kürek, su bisikleti, sörf, su kayağı, rüzgâr sörfü, yelken, su jeti, dragon yarışları yapılmaktadır (URL- 7). Menzelet Baraj Gölü ise tekne turları, yelken, kano, sportif olta balıkçılığı, kürek, off-shore, su kayağı, jet ski ve sualtı sporları yapmaya uygun bir konumdadır. Kılavuzlu su sporları merkezi açık su spor şenliği, rafting, sportif olta balıkçılığı, izcilik, kampçılık, doğa yürüyüşleri, av turizmi ve rekreasyonel faaliyetler açısından da turistik potansiyele sahiptir.6 Şubat depremlerinden etkilenen on bir ilin sporcuların katılımı ile 2023'de Kahramanmaraş'ta Türkiye Su Jeti ve Flyboard Şampiyonası'nın üçüncü ayak yarışları yapılmıştır (Fotoğraf 2).

Fotoğraf 2. Yedikuyular kayak merkezi, Menzelet barajı kano yarışları (URL- 11).

Dağ ve Doğa Yürüyüşü (Trekking); Kahramanmaraş'ta kaya tırmanışı, dağ ve doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, atlı doğa gezintileri için uygun parkurlar bulunmaktadır. Andırın/Başkonuş/Kahramanmaraş, Elbistan/Ekinözü/Hacınınoğlu/Ilıca, Ilıca/Suçatı/Bulutoğlu, Ayşepınarı/Karbasan, Engizek Zirvesi/Türkmenler/Hacınınoğlu, Kahramanmaraş/Başkonuş Yaylası dağ ve doğa yürüyüşü yapmaya elverişli parkurlardır. Alikayası/Güredil kalesi arasına yapılacak olan bir asma köprü sayesinde yöre doğa ve macera parkuruna dönüştürülebilecektir. Bu alanın tanıtımı için Kahramanmaraş Dağcılık Arama Kurtarma Telsiz ve Radyo Amatörleri Derneği (KADAK) televizyon programları yapmakta ve tanıtım faaliyetlerini sürdürmektedir. Yine KADAK tarafından Kapıçam ve Körçoban Tabiat parklarında, Ceyhan vadisinde Türkmenler/Hacınınoğlu arasında, Körsulu vadisinde Ayşepınarı/Karbasan arasında, Yavşan tabiat parkı çevresinde, Ilıca/ Suçatı arası, Engizek dağı zirveleri, Düldül dağı civarında, Ahırdağı çevresinde, doğa yürüyüş parkurları önerilmiştir. Bölgede Alikayası çevresinde, Güredin Kalesi, Döngel Mağaraları, Döngel mahallesinde Düldül Dağı, Başkonuş çevresi, Çukurhisar çevresi, Fırnız Vadisi, Kısık Vadisi, Hançer Vadisi, Göksun Değirmendere gibi farklı zorluklara sahip kaya tırmanışı yapılacak alanlar bulunmaktadır. Bu alanlar daha çok profesyonel sporcular, üniversite grupları, doğa eğitimleri, doğa derneklerine yönelik parkurlardır (Kılınç, 2020). Bölgede Onikişubat ilçesi orman sınırları içerisinde çok sayıda doğal yürüyüş rotaları vardır. Bunlardan başlıcaları; Gıcılı/Mahraz/Düldül Dağı güzergâhı (3,7 km), Elancık/Ağyar/Uludaz güzergâhı (yaklaşık 7 km), Kümperli/Tetirilik /Uludaz güzergâhı (2,5 km), Yavşan/Kemal'in Yaylası/Uludaz güzergâhı (6 km), Elancık/Ağyar/Uludaz güzergâhı (2,5km),Yavşan/Çatalkaya güzergâh (3km), Dağobaşı/Recep'in Yaylası Uludaz güzergâhı (6km), Yavşan/Çatalkaya güzergâhı (5,5 km), Gölpınar/Loğlu/Çimen dağı güzergâhı (6,5 km), Dağobaşı/Loğlu Çimen dağı güzergâhı (2,5 km), Kargı/Doğutepe /Çatalçam güzergâhı (4,3 km), Bunsuz/Düldül güzergâhı (3,5 km), Bunsuz/Mavi Göl Şelalesi güzergâhı (1 km), Kargı/Bük Deresi/Mavi Göl Şelalesi güzergâhı (4,7 km)'dir (Bayhan, 2018: 29) (Fotoğraf 3).Yine Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi her yaştan insanların rahatlıkla katılabileceği ve turistlerinde dikkatini çekebileceği doğa yürüyüşü rotaları oluşturmuştur. Kent merkezinin batısında yer alan Kılavuzlu mesire alanından başlayıp, su sporları merkezine ve tekrarında dönüş yapılarak Kılavuzlu'ya doğru sonlandırılan parkur 6/7 km'den oluşmaktadır (URL-7) (Fotoğraf 2-3).

Kahramanmaraş bisiklet güzergâhına uygun alanlar ise; Kazma Bağları güzergâhı, Kapıçam, Kısık vadisi, Menzelet, Sır, Kılavuzlu barajı çevresi, Çukurhisar köyü, Muhsin Yazıcıoğlu parkı, Yeşilyöre, Kapıçam/Narlı ve civar köyleri, Türkoğlu'nun kırsal alanları ile Elbistan/Pınarbaşı çevresidir (Kılınç,2020). Yine Onikişubat Belediyesi sınırları içerisinde Avşar Mahallesi civarında Kılavuzlu sulama kanalı etrafında 15 km'lik bir yürüyüş ve bisiklet yolu oluşturulmuştur. Bu alandan hem profesyonel bisikletçiler hem de halk faydalanmaktadır. Ilıca/Suçatı/Bulutoğlu/ Kahramanmaraş, Göksun/Geben/Çokak/Andırın güzergâhları ise bisiklet turları açısından uygun alanlardır. Kahramanmaraş Bisikletliler Derneği (KSÜBİS) bu alanda faaliyet gösteren derneklerdendir.

Atlı Doğa Yürüyüşü; Bölgede ormanlık alanlarda, dağlarda, yaylalarda atlı doğa yürüyüşü yapılabilmekte, Gümüşkaya, Döngel, Savruk, Bulut Deliği Mağaralarına sporcular inebilmektedir (URL-8) (Fotoğraf 3).

Fotoğraf 3. Ali Kayası, Başkonuş Yaylası, Döngel Mağaraları

Oryantiring Etkinliği; Doğa sporu olarak ortaya çıkan bu etkinlik günümüzde kapsamını genişleterek turizm etkinliği ve rekreasyon çerçevesinde doğal, kültürel ve şehirselsel mekanlarda yapılan bir spor dalı olarak yaygınlaşmaktadır (Özaltın ve Gül, 2006:268). Oryantiring etkinliğinde bireyler haritalanmış alan içerisinde belirlenmiş hedeflere sırasıyla ulaşmaya çalışır. Turuncu bayraklı hedeflerdeki işaretleri ellerindeki haritaya işaretleyerek hedefler arasında ilerler. Oryantiring sporunun amacı haritada gösterilen hedefleri en kısa sürede tamamlayıp bitiş çizgisine kadar ulaşmaktır. Kahramanmaraş'ta bu spor için özellikle çevre il ve ilçelerden katılan ilk ve ortaöğretimler adına organizasyonlar yapılmaktadır.

Motor Sporları (Offroad);Bölgede Kahramanlar Offroad Kulübü ve Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin ortaklaşa yürüttükleri çalışmalar ile Elbistan ve Onikişubat ilçeleri dâhilinde her yıl düzenli olarak yarışlar düzenlenmektedir.

Av Turizmi; Avcıların belli ilkeler ve denetimler dâhilinde avlanma ve spor yapma amacıyla uyguladıkları turistik aktiviteler av turizmi içerisinde değerlendirilmektedir. Kahramanmaraş'ın ilçelerindeki tüm dağlarda bıldırcın, tavşan, keklik, çil keklik, yaban domuzu, Aksu Çayı ve Ceyhan Nehrinde sazan ve yılan balığı, Gavur Gölü bataklığında ördek avı yapılmaktadır.

Sportif Olta Balıkçılığı; Günümüzde avcılık etkinliği yerel, ulusal ve uluslararası boyutları olan kırsal kalkınmayı hızlandıran, turizmin gelişmesini sağlayan bir sektör haline gelmiştir. Bu bağlamda bazı çalışmalarda kırsal turizm içinde değerlendirilirken (Soykan, 2003:3) bazı çalışmalarda spor turizminin (Yıldırım, 2021:323) içinde değerlendirilmektedir. Kahramanmaraş'ta Sır, Menzelet ve Klavuzlu Baraj gölleri ve bölge akarsuları sportif olta balıkçılığı yapmaya elverişlidir. Gavur gölü, Göksu çayı, Hurman çayı, Tekir Deresi, Andırın Suyu, Fırınz çayı rekreasyon faaliyetleri açısından değerlendirilebileceği gibi sportif olta balıkçılığı açısından da önem taşımaktadır. Ceyhan ırmağı ve Aksu çayı kısa mesafeli rafting yapmaya da uygundur.

Kahramanmaraş'ın spor turizmi açısından güçlü, zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerini ortaya koyan SWOT analizi Tablo 1'deki gibi oluşturulmuştur.

Tablo 1. Kahramanmaraş'ın spor turizmi kapsamında SWOT analizi

Güçlü Yönleri (Strengths)	Zayıf Yönleri (Weakness)
*Su, doğa, kamp ve kış sporları turizmüne elverişli olması	*Spor turizmi yatırımlarının yetersiz olması
*Kayak merkezinin kent merkezi/ ulaşım ağlarına yakınlığı	*Endemik bitkiler için hassas alanların olması
*Flora/Fauna (endemik türler, orman ve anıt ağaç)çeşitliliği	*Turizm konusunda altyapının yetersiz olması
*Yörede turizm adına farkındalığın artmış olması.	*Nitelik/nicelik ile turizm tesisleri yetersizliği
*Suç oranlarının düşük güvenli ve huzuru olması	*Turizm imajının yetersiz olması
*Yöre halkının ve işletmecilerin misafirperver olması	*Ulusal/Uluslararası tanıtım yetersizliği
*Doğa tarih ve kültür turizmi kaynaklarının varlığı	*Spor organizasyonlarının yetersizliği
*Zengin yöresel yemek kültürü olması	*Nitelikli/ eğitilmiş işgücünün eksik olması
*Geleneksel spor festivallerinin yapılması	*Eğlence, alışveriş merkezi, otel yetersizliğe
*Spor turizmin 12 aya yayılabilme imkânı olması	*Turizm bilinci eksikliği
*Akarsu, göl, baraj, termal su kaynakları olması	*6 Şubat depremleri nedeniyle endişe edilmesi
*Geleneksel sporların (güreş, okçuluk, cirit)yapılması	
Fırsatlar (Opportunities)	Tehditler (Threats)
*Yeryüzü şekillerinin kış ve doğa sporlarına elverişli olması	*Birinci derecede deprem bölgesinde olması
*Spor organizasyonlarının düzenlenmesi	*Flora üzerinde baskı olması
*Başkonuş, Yavşan, Kapıçam tabiat koruma alanları olması	*Büyük turizm yatırımlarının olmaması
*Endemik flora açısından zengin olması	*Çevre illerde nitelikli spor merkezlerinin olması
*Ulaşım olanaklarının gelişmiş olması	*Fauna üzerinde av baskısı olması
*Sulak alanlar/Gavur gölü göçmen kuş potansiyeli olması	*Altyapı ve hizmet kalitesinin eksiklikleri
*Eko-turizm potansiyeli yüksek alanların varlığı	*Turizmin yerel halk tarafından bilinmemesi
*Su sporlarına elverişli akarsu ve barajların olması	*Spor paydaşlarının birlikte çalışmaması
*Doğal ve kültürel değerlerinin korunmuş olması	*Sanayinin ön planda tutulması
*Alternatif turizm türlerine ilginin artması	*Turizm adına girişimcilik ruhunun yetersizliği
*Kahramanmaraş'ta başarılı sporcular (güreş vb.)yetişmesi	*Çevre illerin çok daha çekici olması

Çalışmada SWOT analizi saha gezileri, literatür çalışmaları, Kahramanmaraş Gençlik Spor İl Müdürlüğü personelleri ve yerel halk ile bölgede yapılan görüşmeler baz alınarak oluşturulmuştur (Tablo 1).Kahramanmaraş'ın spor turizmi açısından en güçlü yönünü güreş, okçuluk, cirit gibi geleneksel sporların ve spor festivallerinin hala aktif bir şekilde yapılması/ su, doğa, kamp ve kış sporları turizmüne yörenin elverişli olması/ çevre illerden farklı olarak bölgede tek kayak merkezinin bulunması/ akarsu, göl, baraj kaynakları olması/ spor turizmin 12 aya yayılabilme imkânı olması oluştururken; en zayıf yönünü spor turizmi yatırımlarının yetersiz olması/ ulusal/uluslararası arenada spor organizasyonlarının yetersizliği/ tanıtım eksikliği, 6 Şubat depremleri nedeniyle eğlence merkezi, alışveriş merkezi, otel/motel yetersizliği ve deprem endişesi oluşturmaktadır.

Kahramanmaraş'ta düzenlenen geleneksel ve uluslararası turnuvalar; Kar Voleybolu Avrupa turnuvası, Yedikuyular kayak merkezi'nde 23/26 Şubat 2024'te, Uluslararası Güreş Turnuvası Kahramanmaraş'ta merkez spor kompleksi'nde 12 Şubat 2024'te düzenlenmiştir. Özbekistan, Kosova, Fransa'dan üst düzey sporcular katılmıştır. Edebiyat Yolu Bisiklet Yarışması, Gençlik ve Spor Bakanlığı

ile Türkiye Bisiklet Federasyonu'nun desteğiyle Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi bisiklet ile doğayı keşfet projesi ile Kazakistan, Özbekistan, Rusya, Ukrayna ve Türkiye'den sporcunun katılımıyla ilk defa 3 Temmuz 2021'de gerçekleştirilmiştir. Şalvar Güreşi Dünya Şampiyonası, Bosna Hersek, Azerbaycan, Arnavutluk, Brezilya, Kırgızistan, Hindistan, Özbekistan, İran, Japonya, İtalya, Kanada Kazakistan gibi 43 ülkeden 300 sporcunun katılımıyla 2 Şubat 2020'de ilk defa gerçekleştirilmiştir. Geleneksel olarak her yıl sürdürülmektedir. Dünya Güreş Şampiyonası; 12 Şubat Kahramanmaraş'ın düşman işgalinden kurtuluşunun haftası etkinliği kapsamında 6 Şubat 2024'te Kahramanmaraş merkez spor kompleksi'nde 40 ülkeden 300'ün üzerinde sporcunun katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Geleneksel Okçuluk Turnuvası; Kahramanmaraş merkezde Batı Park Spor Salonunda 6 Şubat 2024 düzenlenmiştir (URL-7). Ayrıca Kahramanmaraş Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nden alınan bilgiler dâhilinde okul sporları yarışma il müsabaka takviminde; Atıcılık, Bocce, Atletizm, Badminton, Basketbol, Bilardo, Bisiklet, Boks, Eskrim, Jimnastik (Artistik), Bowling, Dart, Futbol, Futsal, Bilek Güreşi, Floor Curling, Binicilik, Aba Güreşi, Geleneksel Türk Okçuluğu (26-27 Mart 2024), Geleneksel Karakucak Güreş (24 Nisan 2024), Güreş (26 Şubat 2024), Halkoyunları (29 Şubat 2024), Halter (25 Mart 2024), Hentbol, Hokey, Judo, Kano, Karate, Kros, Kick Boks, Kürek, Masa Tenisi, Modern Pentatlon, Okçuluk, Oryantiring, Satranç, Taekwondo, Tenis, Voleybol, Wushu (Sanda)-Taolu, Yüzme, Yağlı Güreş yer almaktadır. Deprem sonrası süreçte Gençlik Spor İl Müdürlüğü ile yerel kamu kurum ve kuruluşları tarafından da deprem yaralarının sarılması adına bu tür organizasyonlar çok daha fazla teşvik edilmekte, maddi ve manevi destekler sağlanmaktadır.

Kahramanmaraş Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Spor Tesisleri;

Onikişubat'ta Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Tesisleri, Onikişubat/Batıpark Spor Salonu, Merkez Spor Kompleksi, Osman Sayın Spor Salonu, Kılavuzlu Su Sporları Merkezi, Açık Yüzme Havuzu (Batıpark), Batıpark Sporcu Eğitim Merkezi, Batıpark Futbol Sahası, Onikişubat Stadyumu, Kapalı Yüzme Havuzu, Dulkadiroğlu'nda Karacasu Feruş Futbol Sahası, Trap-Skeet Atış poligonu, Doğukent Sentetik Futbol Sahası, Karaziyaret Çim Hokey Sahası, Kahramanmaraş Güreş Eğitim Merkezi, Elbistan spor salonu, Gazi spor merkezi, Türkoğlu spor kompleksi ve diğer ilçelerde de yine Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı spor tesisleri yer almaktadır (URL-7). Bölgede ampute sporları, teakvando, basketbol, voleybol, hentbol, futbol sporları ve müsabakaları da yapılmaktadır. Bekir Böke, Ali bulut, Şeref Eroğlu, Harun Doğan, Alı Rıza Işık, Ertuğrul Kahveci, Emin Kalın, Metin Kaplan, Mustafa Selçuk Dereli, Yusuf Dikeç, Beytullah Eroğlu, Ali Gitmiş, Melike Günal, Bilal Kaplan gibi daha adını sayamadığımız Kahramanmaraş'ın yetiştirdiği önemli milli sporcu ve spor adamlarıdır. Yine Milli Güreşçi Burhan Akbudak, Azerbaycan'da düzenlenen Avrupa Kalifikasyon Müsabakaları'nda başarıya ulaşarak 2024 Paris Olimpiyat Oyunlarında ülkemizi temsil edecektir.

Spor Konulu Festivaller; Geleneksel Dereli Güreş Festivali, Afşin Karakucak Güreş festivalleri, Geleneksel Offroad Oyunları, Sportif Kahramanmaraş ekstrem sporlar festivali, Okçuluk festivali, Yedi Kuyular Kar Şenlikleri, Göksun Karakucak Güreş Festivali, Elbistan off-road etkinlikleri, Menzelet Dünya off-shore şampiyonası, Bertiz Boyalı Geleneksel Kısa Şalvar Güreş Festivali, Tekerek at yarışları ve atlı spor gösterileri, Uluslararası Türkoğlu Avasım Geleneksel Türk Oyunları, Kahramanmaraş karakucak güreş festivalleri, Bulutoğlu Kavkırt karakucak güreş festivali, Kılavuzlu off-road etkinlikleri, atlı binicilik kulübü geleneksel hale gelen Rahvan At Yarışları ve Kahramanmaraş Ekstrem Spor Festivali bölgede önemli spor konulu festivaller arasında yer almaktadır. Kahramanmaraş Dağcılık ve Doğa Sporları Kulübü (Madosk), Kahramanmaraş Dağcılık ve Doğa Araştırma Derneği (Kadak), Kahramanmaraş Doğa Sporları (Kados), Kahramanmaraş Doğa Sporları ve Arama Kurtarma (Kadosak) klüpleri de bölgede spor turizminin gelişmesi adına çalışmalar yapmaktadır. Kılıçsallayan (2021) Rota Maraş isimli çalışmasında bölgede dağ, doğa, macera, spor turizm rotaları oluşturulabilecek olan alanları belirlemiştir. Bilardo, İzcilik, Bocce, Yüzme, Briç, E-Spor Yelken, Kano, Pentatlon, Rafting, Triatlon, Golf, Binicilik, basketbol, voleybol, futbol ve Otomobil sporları için bölgede Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü tarafından lisanslar verilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kahramanmaraş coğrafi konumu, köklü tarihi ve kültürel değerleri, dört mevsim spor yapabilmeye uygun iklim şartları, orman, dağ, göl, nehir, mağara ve kanyon gibi doğal zenginlikleri ile alternatif spor faaliyetlerine ve alternatif bir turizm çeşidi olarak spor turizmine uygun bir mekândır.

Çalışmada bölgenin spor turizmi etkinliği gerçekleştirilme potansiyeli olduğu, lakin spor turizmi açısından mevcut potansiyelinin yeterince kullanılmadığı belirlenmiştir.

Öncelikle Kahramanmaraş'a turist neden gelmelidir? sorusundan hareketle yörenin alternatif turizm varlıkları ve potansiyelleri ortaya çıkarılmalıdır. Yöredeki turizm öğeleri pazarlanabilir bir turistik marka haline getirilmeli, marka sadakati sağlanmalı, güven ve tatmin bir arada değerlendirilmelidir. Bir kentin kültürü, doğal güzellikleri ve iklimi, kentin konumu ve geçmişi gibi faktörlerden dolayı değiştirilmezken, spor aktiviteleri gibi unsurlar insan eliyle oluşturularak, kentin marka değerini artırmanın hızlı ve etkili bir yolu oluşturulabilir. Örneğin, düşük marka değerine sahip küçük bir ilin futbol takımı üzerinde yürütülen ciddi ve planlı çalışmalar sonucunda, takımın üst liglere çıkması sağlanabilir. Spor kulüpleri ve organizasyonları kentin markalaşmasında çok büyük katkılar sağlamakta, kentin adının daha geniş bir kitlelere ulaşması ve kentin marka değerinin artmasına yardımcı olmaktadır. Benzer şekilde, uluslararası yarışma ve olimpiyatlarda derece elde eden sporcuların varlığı da, şehrin marka değerini artıracaktır (Başpınar, 2015: 41). Kahramanmaraş'ta da benzer şekilde farklı branşlarda başarı kazanmış milli sporcular kentin markalaşması sürecinde etkili olabilecektir.

Kahramanmaraş'ta spor dalları il temsilcilerinin bilgili ve deneyimli olarak aktif bir şekilde federasyonlarla koordineli bir şekilde çalışmaları önem taşımaktadır. Aynı zamanda birçok spor branşındaki Kahramanmaraşlı ünlü isimler (Milli sporcular) bölgedeki müsabakalara ve festivallere, özellikle de 12 Şubat Kahramanmaraş'ın düşman işgalinden kurtuluş haftası etkinliği kapsamında davet edilmeli ve gençlerin onlarla birebir iletişim kurmaları sağlanmalıdır. Bu durumda hem bölgede spora ilgi/alaka artmış olacak, hem de etkinliklere katılım sayesinde oluşan turizm faaliyetleri de ivme kazanacaktır.

Belleklerde yörenin sıradan bir mekân değil, hatırlanabilir bir mekân olması sağlanmalıdır. Bu bağlamda birçok medeniyete ev sahipliği yapmış kadim bir kent olan Kahramanmaraş'ta binicilik, güreş, okçuluk, cirit gibi geleneksel sporlar halen varlığını sürdürmektedir. Yörede tarihsel süreç içerisinde süregelen Karakucak güreşleri marka oluşturabilir. Karakucak güreşleri denilince akla ilk gelen kent Kahramanmaraş olabilir. Bölgede keven, kekik, çiğdem sümbül gibi çiçeklerle beslenen keçilerin sütleriyle kıvam verilerek yapılan Maraş Dondurması bir marka olmuştur. Spor turizminde de özellikle güreşte bir marka kent oluşturulabilir.

Karaman ve Gül (2016) çalışmalarında Yedikuyular kayak merkezinin Kahramanmaraş için bir ayrıcalık olduğu, şehre yakınlığı ve tesislerin olması nedeniyle yörenin önemli bir kış turizm merkezi olacağı, işsizliğin çözümünde büyük faydalar sağlayacağı ifade edilmiştir. Kayak merkezinde her yıl yapılan Kar Voleybolu Avrupa Turnuvaları bunun bir göstergesi olmaktadır. Uluslararası spor organizasyonları kent/ülkelerin tanıtımını sağladığı gibi, alt-üst yapının güçlenmesine, yöresel ürünlerin ve yöresel yemeklerinde bilinir olmalarına sebebiyet verecektir. Bölgede reklâm ve tanıtım faaliyetlerine önem verilerek, mevcut turizm haritası güncellenmelidir. Yörede yapılan spor organizasyonlarının çeşitlendirilmesi ve devamlılık arz etmesi ayrı bir önem taşımaktadır.

Özellikle Kahramanmaraş merkez, Pazarcık Narlı bölgesinde yamaç paraşütü, Onikişubat ilçesi Tekir bölgesinde doğa yürüyüşü sporu geliştirilebilir. Bölgede spor ve konaklama tesislerinin sayıları artırılmalıdır. Kahramanmaraş'ta ilk defa 2015'de Kılavuzlu Su Sporları Merkezinde Doğa Sporları Paneli gerçekleştirilmiştir. Spor turizmi adına yörede paneller, çalıştaylar, sempozyumlar gibi etkinliklerin sayıları artırılmalıdır. Yerel yöneticilerin spora karşı bakış açılarının olumlu hale getirilmesi sağlandığı takdirde bölgenin spor turizmi potansiyelinin daha verimli kullanılması sağlanacaktır.

Yerel halkın ve spor turistlerinin beklentilerini belirleyebilmek adına Kahramanmaraş Sütçü İmam ve İstiklal Üniversiteleri tarafından bilimsel çalışmalar, ortak müsabakalar yapılmalı, ortak projelerin yürütülmesi sağlanmalı, tüm paydaşlar bu çalışmalara eklenmelidir. Bölgede spor turizmi için ekonomik gelişimi destekleyecek, istihdamı arttıracak, fiziksel anlamda uygulanabilirliği olan, sürdürülebilir, toplum destekli yatırım projelerinin elbirliği ile hayata geçirilmesi önem taşımaktadır.

Kahramanmaraş merkez ilçede Hanefi Mahççek stadyumu deprem sonrasında büyük ölçekli bir spor kompleksine dönüştürülmektedir. Süreç dâhilinde Amatör Spor Klüplerinin de desteğiyle

Kahramanmaraş Spor Futbol Takımının Türkiye'nin üçüncü seviyedeki profesyonel futbol ligi olan TFF 2. Ligden daha üst liglerde yer alması adına çalışmalar sürdürülmektedir. Son yıllarda popüler hale gelen çevrimiçi oyunlar ve bunları amatör veya profesyonel biçimde oynayan kitlelerin hızla büyümesi dikkate alınmalı ve e-spor konusunda bölgede yatırımlar yapılmalıdır. Kahramanmaraş'ın spor turizmi pazarında önemli bir aktör olması diğer tüm sektörlerle makro faydalar sağlayacaktır. Hatta yörede özellikle deprem sonrasındaki süreçte deprem yaralarını sarmak, rehabilite olmak adına spor faaliyetleri büyük önem taşımaktadır. Yerel halkta ortaya çıkan travmaların atlatılması, bireylerin fiziksel ve psikolojik olarak daha sağlıklı olabilmesi spor aktivitelerine hem katılım, hem de takip etme ile sağlanmıştır. Başkonuş Yaylası'nda gerçekleştirilen doğa kampları, Değirmendere Şelalesi'nde, Yeşilgöz, Döngel mağaralarında gerçekleştirilen yürüyüşler, Kapıçam Tabiat Parkı'nda düzenlenen Petlas Türkiye Offroad Şampiyonası, özellikle kuzey ilçelerde yapılan güreş şampiyonaları, Yedikuyular Kayak Merkezi'nde düzenlenen kar voleybolu ve kızak yarışmaları bölgede önem taşıyan sportif faaliyetler arasında yer almakta olup Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen bu aktivitelere katılım önem taşımaktadır.

Spor kompleksleri deprem sonrasında afetzedelerin en temel ihtiyaçlarından olan geçici barınma ihtiyacını karşılamak için kullanılmaktadır. Geniş açık/kapalı alanları bir arada bulundurmasından dolayı deprem bölgelerinde önemli mekânlar olmuşlardır. Van ve Marmara depremlerinde spor alanlarında Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından afetten etkilenen halkın ihtiyaçlarına cevap vermek adına çadırkentler kurulmuş, çocuklara ve gençlere antrenörler eşliğinde basketbol, boks, judo, cimnastik, voleybol, hentbol, badminton güreş gibi etkinlikler düzenlenmiştir (URL-9). 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi sonrasında ise merkez ilçe Serintepe Mahallesi'nde Batıpark Spor Kompleksinde depremin ikinci gününden itibaren spor sahasına kurulan 82'si barınma amaçlı, 15'i hizmet çadırı olmak üzere toplamda 97 çadır ile yaklaşık 3000 depremezdenin barınma ihtiyacı karşılanmıştır. Okul, market, mescit, psiko-sosyal destek çadırları, psikolojik danışma ve rehberlik birimi gibi ihtiyaçlara yönelik farklı çadırlar deprem sonrası kullanıma açılmıştır. Sporcuların soyunma odaları çamaşırhane ve duş alanları olarak kullanılmış, kompleksin etrafında düzen sağlanmış, giriş çıkışlar kontrol edilerek güvenli bir alan oluşturulmuştur. Dolayısıyla Afet anında ve sonrasında; konum/ulaşılabilirlik, büyüklük/dönüştürülebilirlik, güvenlik, servis veren mekânlar ve psikolojik etmenler çerçevesinde spor komplekslerinin acil toplanma alanı niteliği taşıdığı görülmektedir (Gebel vd., 2023:218). Benzer organizasyonlar Kahramanmaraş'ın diğer ilçeleri bazında da yapılmış, özellikle bölgedeki tüm spor sahaları depremlerin hizmetine açılmıştır.

Göksun yüksek rakımı nedeniyle kar yağışlarının yoğun olduğu bir bölgedir. Coğrafi koşullar değerlendirilerek yörede bir kayak merkezi oluşturulabilir. Doğal iklim/ bitki örtüsü ve yükseltinin bir araya gelmiş olduğu yöre dağcılık, oto-cross, bisiklet, atletizm, tenis gibi sporlar için ideal bir pozisyonadadır. Yine yörede ormanlık alanların varlığı, yaban hayatının da zenginleşmesine (kurt tilki, ayı, kartal, çaylak,doğan, keklik, yaban ördeği), dolayısıyla avcılığın gelişmesine sebebiyet vermektedir.

Turizme yalnızca maddi/somut kültürel unsurlar cephesinden bakmak doğru değildir. Kahramanmaraş edebiyat, Eshab-ı keyf, camiler, türbeler, konaklar, çarşılar, tarhana, çörek, dondurma ceviz gibi coğrafi işaretli ürünleri ve yöresel yemekleri ile turistlerin ilgisini çekebilecek birçok somut ve somut olmayan kültürel miras ünitelerine sahiptir. Bölgeye spor müsabakaları vesilesi ile gelen ziyaretçilerin bu öğelerle de tanışmaları ve yöresel ürünleri tatmaları sağlanmalıdır. Bu tür mekânlar tur organizasyonlarına dâhil edilmelidir. Dolayısıyla bölgede spor turizmine diğer turizm türlerinin de eklemlendirilmesi ile hem tanıtım hem de ekonomik kazanç sayesinde istihdam arttırılabilecektir. Yine Kahramanmaraş'ta turizm işletme belgeli oteller, kapasite ve tesisleşme bakımından yetersiz ve küçük işletmeler düzeyindedir. Bölgede otellerin sayıları arttırılarak, eğlence ve alışveriş aktiviteleri çeşitlendirilip bölgeye gelen spor kabilelerinin konaklama sürelerini arttırmak elzem olmuştur.

Çalışma kapsamında yapılan SWOT analizi sonucunda; Kahramanmaraş'ta spor turizm adına yeterli düzeyde arz kaynağı bulunmakla birlikte bunların verimli olarak kullanılabilmesinin büyük önem taşıdığı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla SWOT analizi sonuçlarına göre bölgedeki zayıf yönler güçlendirilmeli, fırsatlar değerlendirilmelidir. Özellikle deprem sonrasında bölge için gelecekte önemli bir alternatif turizm türü olabilecek olan spor turizmi için yapılacak olan planlamalarda SWOT analizde ortaya çıkan güçlü-zayıf yönler ile fırsat-tehditlerin göz önünde bulundurulması elzemdir. Bu bağlamda

yörenin spor turizmine elverişli hale getirilebilmesi adına olumsuz şartların ortadan kaldırılması ve yöre değerlerinin ön plana çıkarılması gerekmektedir.

Coğrafi şartların, doğal kaynakların ve iklim koşullarının elverişli olması bir bölge/ülkede spor turizminin gerçekleştirilebilmesi adına potansiyel oluşturmaktadır. Kahramanmaraş'ta birçok olumlu coğrafi şartları bünyesinde barındıran bir mekân olup her geçen gün önemi artan ve daha fazla dikkat çeken bir konu olarak kabul edilen alternatif bir turizm çeşidi olan spor turizmi adına elverişli bir konumdadır. Dolayısıyla her yönüyle turizm potansiyelinin saptanması coğrafi çevrenin de korunmasını sağlayarak turizmde günü kurtarmak değil, marka yaratma adına atılımlar sağlayacaktır. Kahramanmaraş'ta tüm paydaşların katılımı ile spor turizmini geliştirilme çalışmalarına yönelik stratejilerin belirlenerek, yöre ekonomisine katkı sağlayacak, ulusal ve uluslararası arenada tanınırlığını arttıracak adımların atılması elzemdir. Bu bağlamda bölgede tüm paydaşların katılımının sağlandığı bir platform oluşturulmalı, Kahramanmaraş'ın spor turizmi envanteri belirlenmeli, yerel yönetimlerin ve yerel halkın spor kültürü geliştirilmeli, spor branşlarına karşı özellikle gençlerin ilgisi canlı tutulmalı, spor turizmine yönelik paket turlar hazırlanmalıdır. Bölgede var olan spor turizm potansiyeli yapılacak olan yatırımlar neticesinde aktif hale getirilerek spor alanında da Kahramanmaraş'ın marka kent olabilirliği değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

Akyol, C., & Akkaşoğlu, S. (2021). Alternatif turizm türlerinin destinasyonlara katkısı: Artvin ve spor turizmi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11(1), 177-194.

Alaeddinoğlu, F., & Komşu, M. K. (2017). TRB2 Bölgesi turizminin rekabet gücü üzerine bir alan araştırması, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (2): 428-448.

Atabeyoğlu, C. (1988). Okçuluk tarihi. *Ankara: Türk Spor Vakfı Yayınları*, 2.

Batman, O., & Eraslan, İ. H. (2007). *Sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmede turizm sektörü: Sektörel stratejiler ve uygulamalar*. M. Bulu, H. Eraslan (Ed.), Spor Turizmi İçinde (197-220. Ss.). *Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu Derneği (URAK) Yayınları*, Yayın no: 2007/1.

Başpınar, O. (2015). *Şehir markalaşması ve Ankara örneği*, Uzmanlık Tezi, Türk Patent Enstitüsü Markalar Daire Başkanlığı, Ankara.

Bayhan, Ü.B. (2018). *Kahramanmaraş Onikişubat dağlık bölgelerinin ekoturizm potansiyeli ve turist profiline belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Cahyadi, H. S., Suherlan, H., & Dewantara, M. A. (2021). Cost and benefit analysis of sports tourism in downhill trek, cikole lembang, bandung barat district, west java province. *Jurnal Kepariwisata: Destinasi, Hospitalitas Dan Perjalanan*, 5(1), 1-9.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. New York: Routledge.

Delpy, L. (1998). An overview of sport tourism: Building towards a dimensional framework. *Journal Of Vacation Marketing*, 4(1), 23-38.

Diker, O., Çetinkaya, A., & Cinkara, A. (2016). Hava sporları turizmi ve Safranbolu'nun hava sporları potansiyelinin belirlenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 84-100.

Dinnie, K., (2011), *City Branding: Theory and Cases*, UK, Palgrave Macmillan.

Duman S, Şahin H M, Uluç E A., ve Bulut Ç. (2021). Spor turizminin Türkiye açısından ekonomik boyutu. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(4): 367-383.

Eser, Z. (2000). Türkiye'de turizmin çeşitlendirilmesi inanç turizminin geliştirilmesi, bakanlığı ilişkin öneriler. 1. Ulusal Türkiye Semp, (2-3 Kasım 2000) *Türkiye Turizmini Araştırma Enstitüsü Yay. S:* 421-438. İzmir.

Gebel, Ş., Derya, K. O. Ç., & Hilal, A. Y. C. I. (2023). Spor komplekslerinin deprem sonrası kullanımı ve potansiyelleri: Kahramanmaraş ve Gaziantep örnekleri. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 8(Special Issue), 198-221.

Gholipour, H. F., Arjomandi, A., Marsiglio, S., & Foroughi, B. (2020). Is outstanding performance in sport events a driver of tourism?. *Journal of Destination Marketing & Management*, 18, 100507.

Gibson, H. J., Willming, C., & Holdnak, A. (2003). Small-scale event sport tourism: Fans as tourists. *Tourism management*, 24(2), 181-190.

Gül, M., Uzun, R. N., & Çebi, M. (2018). Türk kültürlerindeki geleneksel oyunlar ve sporlara yüzeysel bir bakış. *Social Sciences*, 13(26), 655-671.

Hudson, S. (2003). *Sport and Adventure Tourism*. Binghampton: The Haworth Press.

İmamoğlu, O., ve Taşmektepligil, M. Y. (1997). Türk Kültüründe Spor. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 10(1), 145-150.

Jiménez-García, M., Ruiz-Chico, J., Peña-Sánchez, A. R., & López-Sánchez, J. A. (2020). A bibliometric analysis of sports tourism and sustainability (2002–2019). *Sustainability*, 12(7), 2840.

Karademir, T. (2020). *Karakucak güreşleri*. Kahramanmaraş Ansiklopedisi, Yayın No: 149 ss. 495-498.

Karaman, A., & Gül, M. (2016). Alternatif turizm kapsamında kahramanmaraş ili yedikuyular bölgesi dağ ve kış sporları turizmi için öneriler, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2).

Kersulic, A., Peric, M. & Wise, N. (2020). Assessing and considering the wider impacts of sport-tourism events: a research agenda review of sustainability and strategic planning elements. *Sustainability*, 12(11), 1-18.

Keleş, H., & Ateş, A. (2021). Spor turizmi. *Rekreasyon ve Turizm Araştırmaları*, 62.

Kılınç, N. (2020). *Kahramanmaraş İlinin Turizm Potansiyeli*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Kahramanmaraş.

Kozak, M. A., & Bahçe, A. S. (2012). *Özel ilgi turizmi*. Detay Yayıncılık.

Morfoulaki, M., Myrovali, G., Kotoula, K. M., Karagiorgos, T., & Alexandris, K. (2023). Sport tourism as driving force for destinations' sustainability. *Sustainability*, 15(3), 2445.

Oliveira, J. R. D., Tobar, F. B., & Capraro, A. M. (2021). Football tourism: A bibliometric analysis of published works in the tourism-based journals (2003–2019). *Journal of Sport & Tourism*, 25(4), 317-335.

Özaltın, O., & Gül, A. (2006). Rekreasyon ve Turizm Kapsamında Orienteering (Hedef Bulma) Etkinliğinin Önemi ve Ülkemizdeki Durum Analizi. *Turizm ve Mimarlık Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Antalya*, 263, 271.

Schwark, J. (2007). Sport tourism-state and development of a new area of research. *Sportwissenschaft*, 37(3), 279-295.

Singh S., Dash T. R., & Vash, I. (2016). Tourism, ecotourism and sport tourism: The framework for certification. *Marketing Intelligence & Planning*, 34(2), 236-255, DOI 10.1108/MIP-09-2014-0180.

Soykan, F. (2003). Kırsal turizm ve Türkiye turizmi için önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12(1).

URL-1. <https://www.unwto.org/> (Erişim Tarihi:18.02.2024).

URL-2. <https://www.wttc.org/> (Erişim Tarihi:19.01.2024).

URL-3. <https://playinflorida.com/> (Erişim Tarihi:11.02.2023).

URL-4<https://turkiyesporturizmicalistayi.gsb.gov.tr/Sayfalar/3490/3489/calistay-hakkinda.aspx> (Erişim Tarihi:28.02.2023).

URL-5.<https://ghgm.gsb.gov.tr/Sayfalar/4989/4988/E-Spor%20E%C4%9Fitimi>(Erişim Tarihi:17.03.2024).

URL- 6. <https://www.sbb.gov.tr/2019-yayinlari> (Erişim Tarihi:09.02.2024).

URL- 7. <https://kahramanmaras.bel.tr/> (Erişim Tarihi:04.03.2024).

URL- 8. <https://kahramanmaras.ktb.gov.tr/TR-61244/turizm.html> (Erişim Tarihi:04.03.2023).

URL- 9. www.afad.gov.tr (Erişim Tarihi:04.12.2023).

URL-10. <https://yedikuyular.org/> Erişim tarihi: (Erişim Tarihi:05.01.2024).

URL- 11. <https://kahramanmaraskulturturizm.com/#/rota-detay?id=65c33225cf614883f> (Erişim Tarihi:14.03.2024).

URL-12.<https://mgm.gov.tr/tahmin/il-ve-ilceler.aspx?il=Kahramanmaras>(Erişim Tarihi:08.02.2024

Weed, M. (2006). Sports tourism research 2000-2004: A systematic review of knowledge and a meta-evaluation of methods. *Journal of Sport & Tourism*, 11(1), 5-30.

Weed, M. (2009). Progress in sports tourism research? A meta-review and exploration of futures. *tourism Management*, 30(5), 615-628.

Yeşiltaş, M., Çeken, H., & Öztürk, İ., (2009). Karadeniz Bölgesindeki turizm olanaklarının Swot analizi ile değerlendirilmesi, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2, Say: 3, 250-269.

Yıldırım, O. (2021). Ulusal alan yazında spor turizminin gelişimi: lisansüstü tezler üzerine bibliyometrik bir analiz. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (43), 319-331.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Seçkin Yayıncılık. Ankara.